

NA ŁOWY

29.08.2013, Józef Kunicki

Lasy - wyprawa po leśne skarby

Na terenie oleckiej gminy Nadleśnictwo Olecko gospodaruje na 4 342 ha, z czego 3 755 ha to grunty zalesione, w tym 1 157 ha to lasy ochronne. W granicach gminy znajdują się leśnictwa Doliwy, Gąski, Kłosowo, Szczedranka i Zajdy.

Spora część drzewostanów to grunty zalesione w okresie powojennym. Do dziś można natknąć się na resztki zabudowań czy cmentarzy powoli ulegających działaniu natury.

Tutejsze lasy posiadają złożoną strukturę gatunkową, najpowszechniej występują: sosna pospolita rosnąca na ubogich siedliskach, świerk zwyczajny znajdujący tu optymalne dla siebie warunki wzrostu, brzoza brodawkowata jako domieszka na większości siedlisk, olsza czarna w obniżeniach terenu oraz wzdłuż

cieków wodnych oraz dęb szypułkowy wprowadzany jako cenna domieszka dla uzyskania wysokiej jakości drewna. Również rośliny podszytu i runa charakteryzują się wielką różnorodnością gatunków. Wraz z nastaniem wiosny dno lasu pokrywa się kobiercem kwiatów, wśród których dominuje zawilec gajowy, zawilec żółty i przylaszczka zwyczajna. Przy ciekach wodnych pojawia się śledziennica skrętolistna – jedna z nielicznych roślin zapylanych przez ślimaki. Czasami można również znaleźć otoczony ścisłą ochroną gatunkową wawrzynek wilczełyko – zakwitający wczesną wiosną liliovym

kolorem krzew, latem obsypany lśniącymi czerwonymi jagodami o silnym działaniu trującym. Z nastaniem lata zaczynają dominować wysokie rośliny runa: malina, jeżyna, a w wilgotnych miejscach pokrzywa – nadają one lasom dziki charakter. W starych lasach liściastych przez cały rok można zobaczyć łany kopytnika pospolitego – roślina zawdzięcza nazwę liściom o kształcie przypominającym końskie kopyto. W medycynie ludowej roślina ta znana jest jako „środek na pijoka”;

po ususzeniu i sproszkowaniu dodana do jedzenia wywoływała bardzo paskudne dolegliwości po wypiciu nawet małych ilości alkoholu. Urażony tak osobnik nabierał przekonania, że alkohol przestał mu służyć.

W lasach oleckich na uwagę zasługuje duża ilość mszaków i paprotników, szczególnie widłaki będące pod ścisłą ochroną gatunkową.

Na pniach starych drzew można zobaczyć porosty z rodzaju brodaczka – nazwane tak, ponieważ przypominają rzadką, popłataną brodę. Obecność tych porostów świadczy o braku zanieczyszczeń powietrza. Na piaszczystych fragmentach borów sosnowych występują także porosty z rodzaju chrobotek oraz płucznica islandzka, porost używany w ziołolecznictwie.

Okoliczne lasy charakteryzują się dużą ilością krzewów – porzeczka czarna, kruszyna pospolita, trzmielina zwyczajna, trzmielina brodawkowata, jarzębina, kalina koralowa, bez koralowy, bez czarny, wiciokrzew, suchodrzew oraz leszczyna. Jesienią, kiedy owoce tych krzewów dojrzewają, tworzą wraz z przebarwiającymi się liśćmi niepowtarzalny bajkowy krajobraz. Jest to doskonała pora do długich spacerów, zwłaszcza jeśli połączymy je z grzybobraniem.

Bardzo bogaty jest także świat zwierząt leśnych. Na szczególną uwagę zasługuje bóbr europejski, którego liczne stanowiska stwierdzono nad jeziorami Sedraneckie, Kuliste, Romoty, Kociołek i Małe. Jest to gatunek przywrócony naturze, przed laty będący na granicy wyginięcia, obecnie ekspansywnie zasiedla coraz to nowe stanowiska. W czasie spacerów możemy zobaczyć skaczące pośród gałęzi wiewiórki, polujące łasice i gronostaje, a wieczorem – jeże penetrujące dno lasu i nietoperze kluczące w

koronach drzew w poszukiwaniu owadów. Struktura lasów charakteryzująca się dużym rozdrobnieniem i rozproszeniem pośród pól uprawnych stwarza doskonałe warunki dla bytowania zwierzyny grubej czyli dzików oraz jeleniowatych takich jak jelenie, sarny i łosie. Czasami można natknąć się na żubra, który przywędrował z Puszczy Boreckiej. Obecność tych zwierząt zaznacza się wyraźnymi śladami żerowania w uprawach leśnych i młodszych drzewostanach a także w uprawach rolniczych.

Godne zainteresowania są również liczne gatunki ptaków związane ze środowiskiem leśnym. Oprócz obserwacji powszechnie spotykanych przedstawicieli rodziny wróblowatych (sikory, dzwonec, szczygieł, gil, czyżyk) wiosną można usłyszeć kukułkę lub hejnał żurawi. W koronach drzew dosyć licznie gniazduje gołąb grzywacz. Na niebie zaobserwujemy sylwetki ptaków drapieżnych: myszołowa zwyczajnego, zimą myszołowa włochatego, orlika krzykliwego a czasem również przelotnego bielika i rybołowa. Przy odrobinie szczęścia uda nam się zobaczyć polującego jastrzębia gołębiarza lub krogulca, a także prowadzącego skryty tryb życia bociana czarnego. Niepowtarzalnych wrażeń dostarcza przysłuchiwanie się wiosennym ptasim koncertom, w których pierwsze skrzypce zazwyczaj gra drożdź śpiewak. Nocami las rozbrzmiewa pohukiwaniem sów.

Świat gadów nie jest zbyt licznie reprezentowany, za to dzięki dużej ilości zbiorników wodnych i zabagnień występuje tu mnogość płazów. Żabie koncerty, pohukiwania ropuch mogą dostarczyć niezapomnianych wrażeń. Spostrzegawczym uda się dostrzec pośród zieleni rzekotkę drzewną, rzadkiego płaza otoczonego ochroną gatunkową, którego głos do złudzenia przypomina śpiew ptaka.

Najliczniej reprezentowane są zwierzęta bezkręgowce: ślimaki, pajęczaki oraz owady. Na szczególną uwagę zasługują owady ze względu na wpływ ich żerowania na las i prowadzoną gospodarkę leśną.

Warto obejrzeć leżący w leśnictwie Szczedranka, przy trasie Olecko–Suwałki, pomnik przyrody – lipę drobnolistną o obwodzie pnia 270 cm. Są to właściwie trzy lipy wyrastające z jednego pnia.

Tereny leśne charakteryzują się niewątpliwymi walorami krajobrazowymi. Wynika to z tego, iż las porasta tereny pagórkowate, obniżenia oraz strome brzegi jezior – widoczne do dziś ślady działalności lodowca. Również duże rozdrobnienie lasów wydatnie podnosi walory krajobrazowe gminy Olecko. Czas więc wybrać się na spacer do pobliskiego lasu.

(opracowanie: A.Wydra)

Tereny północno-wschodniej Polski to rzadkie już w Europie zakątki, gdzie znaleźć można nie tylko czyste powietrze, czystą wodę i prawdziwie piękny las, lecz także wspaniały teren łowiecki.

Rytm leśnego życia wyznaczają pory roku.

Zimą nastaje trudny okres dla zwierzyny, spod zamrożonego śniegu trudno wygrzebać pożywienie. Z pomocą przychodzą myśliwi, dla których to okres wytężonej pracy. Poza dokarmianiem, oceniają stan zwierzyny i określają zakres zabiegów hodowlanych

w nadchodzącym sezonie.

Wiosna to czas, kiedy wszystko wokół budzi się do życia. Nad rozlewiskami ciągną stada dzikich gęsi i powracają do swych siedlisk łabędzie. Ziemia paruje woniami, jakich już nigdy w ciągu całego roku wydzielać nie będzie.

Wiosną i latem nadchodzi czas dyskretnej obserwacji łowisk, ochrony lęgów przed nadmierną łapczywością drapieżników. To czas, kiedy raczej cierpliwa obserwacja niż polowanie jest zajęciem myśliwego.

Wreszcie jesień, królująca w złocie brzoź i purpurze buków, czas wielkiej symfonii, rozpoczynającej się w sierpniu bukowiskiem łosi, przechodzącej w fanfary jeleniego rykowiska. Później nadchodzi czas szaraka. Sadownicy prześladowają tego wąsatego poczwicwa. Gnębi go także surowość klimatu oraz drapieżnicy.

Zima to czas dla wytrwałych. Czas tropienia odyńca po śniegu. Podczas zasiadek coraz częściej widuje się wilki. W czasie polowań myśliwi spędzają w lasach wiele dni i nocy.

Podczas wędrówek do okolicznych obwodów łowieckich można spotkać: łosia, jelenia, sarnę, dziką, wilka, jenota, lisa, borsuka, wydrę, kunę leśną, tchórza, piżmaka, wiewiórkę, zającą. Z ptaków łownych występują: kuropatwa, czapla siwa, słonka, łyska, dzikie kaczki, dzikie gołębie. Nawet jeśli myśliwi nie wracają z polowań z trofeum to nie jest to czas stracony, bowiem w zamian otrzymują dar niepowtarzalny – chwile obcowania z pięknem świata przyrody.

Koła łowieckie oferują organizację polowań zbiorowych i indywidualnych oraz organizację szkoleń.

Koło łowieckie „Sarna” tel. (87) 520 44 09

Koło łowieckie „Dzik” tel. (87) 520 42 16

W Doliwach mieści się siedziba jednego z kół łowieckich – „Sarna”, które prowadzi tam gospodarkę myśliwską na ok. 30 ha gruntów. Warto nadmienić, że jedna z tras turystycznych (zielona) wiedzie przez te tereny.

Na tym obszarze znajduje się strzelnica myśliwska, domek myśliwski z pokojami noclegowymi, salą z kominkiem, zabudowania gospodarcze. Oprócz działalności łowiecko-rolniczej koło prowadzi szkolenia, ochronę gruntów rolniczo-leśnych przed szkodami łowieckimi, kultywuje tradycje i zwyczaje łowieckie. Warto nadmienić, że dzięki pracy myśliwych przy dokarmianiu, zwierzęta mogą przetrwać trudny okres zimy.

Koło łowieckie „Dzik” dzierżawi obwody łowieckie o powierzchni 29000 ha, w tym 5200 ha lasu na terenie gmin Olecko, Kowale Oleckie i Świętajno. Dwa obwody położone są w bezpośrednim sąsiedztwie Puszczy Boreckiej. Myśliwi posiadający uprawnienia instruktorów strzelectwa myśliwskiego prowadzą szkolenia związane z przestrzeliwaniem broni, zasadami bezpiecznego jej używania i eksploatacji. „Dzik” posiada domek myśliwski wraz z budynkami gospodarczymi we wsi Jelonek (ok. 23 km od Olecka). Pięknie położony, ogrodzony teren z miejscem na ognisko i biwak przylega do rzeki Łażna Struga i lasu. Myśliwi prowadzą tam prelekcje i pogadanki dla dzieci i młodzieży nt. edukacji ekologicznej i ochrony przyrody oraz zagadnień dotyczących uprawiania łowiectwa.

3 listopada nie radzimy zapuszczać się na tereny kół łowieckich. To czas polowania w dniu patrona myśliwych – św. Huberta. Również spotkania wigilijne albo noworoczne mają u myśliwych szczególny charakter: są bardziej myśliwską biesiadą przy tradycyjnym bigosie niż polowaniem. Do myśliwskiej tradycji należy zanoszenie karmy do paśników w czasie polowań wigilijno-noworocznych, aby w ten sposób nawiązać do ludowego obyczaju dzielenia się jadłem ze zwierzętami.

Myśliwi, podobnie jak inni ludzie lasu – leśnicy, mają ogromną wiedzę na temat zwyczajów zwierząt występujących na tych terenach. Są najlepszymi przewodnikami w wędrówce po oleckich lasach.

Sarna

Najmniejszy przedstawiciel zwierzyny płowej. Tę nazwę nosi także jedno z kół łowieckich. Chyba nie bez powodu myśliwi wybrali taką nazwę dla swego koła.

Sylwetka sarny jest drobna i proporcjonalna. Suknia sarny od maja do końca września jest czerwono-brązowa, a od października do kwietnia siwo-brązowa albo siwożółta.

W okolicy zupełnie niewidocznego ogona, na pośladkach, sarna ma białą plamę, nazywaną talerzem

lub lustrem.

Jesienią i zimą sarny żyją w stadzie składającym się z kóz, kozłaków i kozłów. W kwietniu stada rozpadają się, ponieważ ciężarne kozy oddzielają się, aby znaleźć spokojne miejsce do okocenia.

Czas rui przypada na lipiec-sierpień.

Sarny mają zdolność dostosowywania się do warunków terenowych i dlatego żyją prawie w każdym większym kompleksie leśnym, a także na dużych przestrzeniach bezdrzewnych.

Sarny najczęściej spotyka się w lasach mieszanych lub liściastych. Trzymają się w pobliżu brzegów lasu, gdzie zwykle jest bogatsze podszycie i rosną młode krzewy.

W lecie sarny z lasu przenoszą się na przyległe łąki i pola (w zboża), skąd wracają po sianokosach i żniwach.

Sarny żywią się trawą, młodymi pędami drzew, krzewów, ziołami. Zimą zjadają gałązki drzew iglastych. Przejście saren znaczą tropy i pozostawione odchody (bobki).

Dzik

Dzik to także nazwa koła łowieckiego, działającego na terenie Olecka.

Dzik jest zwierzęciem, które w sylwetce zachowało surowość i dzikość zwierzęcia pierwotnego. Jest podobny do świni domowej, różni go jednak od niej następujące cechy: wyższy, silniej rozwinięty przód, zad trochę niższy, wyraźnie opadnięty. Gwizd ma długie, słuchy krótkie stojące, mocno obrośnięte, ogon do 30cm, prosty zakończony chwostem.

Suknia dzika w zasadzie jest czarna, ale bywa rudawa,

brunatna, brązowosiwawa, a czasem nawet łaciata. Intensywność barwy sukni zależna jest od pory roku i od miejscowych warunków. Zimą jest ciemniejsza, latem – jaśniejsza.

Skóra dzika pokryta jest długą szczecina oraz gęstą, krótką sierścią wełnistą. Szczecina odyńca na przedniej części grzbietu ma zimą do 15 cm długości, jest twarda i na końcach rozszczepiona na 2 do 5 części (chyb). W chwilach rozdrażnienia i niepokoju dzik stawia chyb i przez to wydaje się potężniejszy i groźniejszy.

Nogi dzika zakończone są czarnymi racicami, a z tyłu raciczkami (szpile).

Warchlak ma suknię jasną, żółtorudą w ciemne podłużne pasy do 5-6 miesiąca życia.

Ryj (gwizd) dzika ma twardą, dobrze unerwioną tarczę, w której znajdują się otwory nosowe. Ta część ryja nazywa się tabakierą i służy do rycia, a także rozpoznawania dotykem.

Gwizd samca uzbrojony jest w kły, szable – w dolnej szczęcie i fajki w szczęcie górnej. Lochy też mają kły, ale znacznie mniejsze.

Dziki są zwierzętami leśnymi, rzadko przebywają poza lasem. Głównym pożywieniem dzika są trawy, zioła, krzewy, liście, korzenie, owoce leśne (żołędzie i bukiwy), jagody, grzyby, robaki, larwy i chrząszcze. Ponadto dzik zjada ślimaki, jaja ptasie, myszy, gniazda trzmieli, młode ptactwo i mniejszą zwierzynę, którą uda mu się złowić.

Z braku dostatecznej ilości pokarmu w lesie wychodzi chętnie na pola i tutaj zjada kartofle, buraki, rzepę, marchew, zboże oraz wszelkie rośliny strączkowe.

W lesie jest to zwierzę pożyteczne, ale na polu potrafi zniszczyć duże obszary upraw.

Młode dziki przychodzą na świat w II połowie marca, kwietniu lub na początku maja. Locha dba o swoje młode, rzadko się od nich oddala a w razie niebezpieczeństwa broni zaciekle.

W razie pisku warchlaka nie waha się zaatakować myśliwego.

Łoś

Wizerunek tego zwierzęcia jest maskotką letniej imprezy organizowanej w Olecku od wielu lat. W trakcie „Przystanku Olecko” sylwetki łosia wykonane z metalu, płótna i słomy można spotkać na ulicach miasta. Prawdziwych łosi trzeba jednak poszukać w okolicznych lasach. Łosie to największe w Polsce zwierzęta łowne. Byk osiąga masę 300-400 kg, kłempka-250-300 kg. Łoś ma poroże (rosochy) w postaci tyk z długimi odnogami (badylarz) lub w kształcie łopat z krótszymi odnogami zwanymi

pasynkami (łopatacz).

Łoś żyje najczęściej w terenie podmokłym, zarośniętym drzewami i krzewami, utrzymuje się również w lesie z dostępem do podmokłych łąk lub zbiorników wody. Z łatwością porusza się nawet po gruncie bagnistym, brodzi po mokradłach i dobrze pływa.

Łosie nie są płochliwe, chodzą wolnym, spokojnym krokiem, mają bardzo dobry węch, natomiast słabszy wzrok i słuch.

Łoś żywi się młodymi pędami drzew i krzewów, korą z miękkich drzew, roślinami wodnymi, ziołami, a także zbożem. Łosie lubią gałęzie wierzby, dębu, klonu, brzozy, jarzębiny, jałowca i kruszyny, a także sosny.

Okres rui (bukowiska) przypada na wrzesień i pierwszą połowę października.

Jeleń

Jeleń jest zwierzyzną płową bytującą w dużych kompleksach leśnych o drzewostanie mieszanym i jednolitym iglastym z dostępem do wody. Jeleń lubi spokój i dlatego ostoję wybiera w miejscach, gdzie nie jest niepokojony przez człowieka. Łanie cielą się w maju lub czerwcu, można więc spotkać latem małe grupki dwóch-trzech łań z cielakami.

Jelenie lubią kąpać się w błocie lub kałuży, tarzają się w nich zarówno dla ochłody jak i usunięcia pasożytów. Po kąpieli wycierają się o pnie drzew.

W lecie jelenie żywią się głównie trawą i ziołami, które stanowią

2/3 ich karmy. Poza lasem żerują na przyleśnych łąkach i w uprawach polnych. W lipcu bardzo chętnie żerują w niedojrzałym owsie i w kartofliskach.

Jelenie wychodzą na żer na otwartą przestrzeń – łąki, pola lub polany o zmroku i wracają przed świtem do swoich dziennych ostoi.